

**Artikel over versnelde asielpcedure naar aanleiding van de dood van meneer Ho.
Het artikel vermeldt niet wanneer precies meneer Ho zelfmoord heeft gepleegd...**

De Volkskrant

Toine Heijmans, 24 Juni 2004

'Zorgvuldigheid beleid Verdonk is slechts schijn'

Vluchteling kan in de twee gesprekken die hij heeft met
IND-ambtenaren nauwelijks zijn verhaal kwijt

Kritiek op flitssysteem neemt toe

Minister Verdonk voor Vreemdelingenzaken spreekt vandaag met de Tweede Kamer over het strenge deurbeleid dat de kern vormt van het asielsysteem.

Meneer Ho was in de war. Meneer Ho had het vliegtuig genomen van Singapore naar Schiphol, en had daar om asiel gevraagd vanwege martelingen door de veiligheidsdienst. Er was iets mis, vonden vier advocaten, een psychiatrisch verpleegkundige en een psychiater: meneer Ho had last van wanen. Maar de immigratieambtenaren vermoedden een truc. Meneer Ho werd wegens het moedwillig frustreren van de procedure opgesloten in een grenshospitium, en afgewezen als vluchteling.

Vier weken later pleegde hij daar zelfmoord.

Beslissen over een asielerzoek kan beslissen zijn over leven en dood. Toch moeten ambtenaren van de Immigratie-en Naturalisatiedienst (IND) in 48 'procedures' bepalen of een asielerhaal kans maakt. Dat is te doen, vindt minister Verdonk voor Vreemdelingenzaken.

Dat zal ze vandaag ook volhouden tijdens een debat met de Tweede Kamer over het strenge deurbeleid dat sinds drie jaar de kern vormt van het Nederlandse asielsysteem. Sinds de invoering ervan is het aantal nieuwe asielerzoekers spectaculair afgenomen en ongeveer de helft wordt binnen 48 uur afgewezen - maar de kritiek op de 'snelle en rechtvaardige' methode is massief.

Zo'n beetje alle Nederlandse asielerwetenschappers kraken de methode: 'Nederland is in het asielerrecht een politiestaat geworden' (prof. Pieter Boeles), Nederland heeft een 'uitgeklede rechtsstaat voor vreemdelingen' (prof. Anton van Kalmthout), 'We wijzen mensen af die wel asiel zouden moeten krijgen' (dr. Carolus Gruetters), 'Oppervlakkig en snel' (prof. Han Entzinger), 'Onzorgvuldig' (dr. Ashley Terlouw).

In een intern conceptrapport van vorig jaar onderkent de IND dat 'het draagvlak voor de huidige procedure' begint 'af te kalven'. Maar onder ambtenaren is het geloof in het flitssysteem groot. De aanmeldcentra (ac's) waren een antwoord op jarenlang gehannes met een enorme stroom asielerzoekers, van wie een deel meer als toerist de grens overstak.

Asielzoekers komen nu direct in een van de twee centra (Schiphol of Ter Apel), waar in 48 procedures (in de praktijk een dag of vier) hun verhaal wordt gescreend. Ongeveer de helft kan meteen terug; echt kansrijke asielzoekers zouden terecht moeten komen in de normale asielprocedure.

Maar zijn kaf en koren wel in 48 uur te scheiden?

Het interne IND-rapport erkent dat de ac's in 'incidentele gevallen' asielzoekers afwijzen voor wie eigenlijk meer tijd genomen moet worden. 'De termijnen van de ac-procedure zijn erg strak en de jurisprudentie perst alles nog strakker in een keurslijf.'

'Dit is op zichzelf geen probleem bij flinterdunne zaken. Wanneer echter ook, zoals thans het geval is, meer complexe zaken in het ac worden afgedaan, knelt de termijn regelmatig.' En: 'Het risico dat deze grensgevallen in het ac worden afgewezen, is ook groter wanneer de instroom laag is en bovendien de druk gevoeld wordt om hoge afdoeningspercentages te halen.'

Voor echte vluchtelingen is het, vinden critici, nauwelijks mogelijk in twee gesprekken met IND ambtenaren duidelijk te maken dat ze echte vluchtelingen zijn. De Nijmeegse onderzoeker Nienke Doornbos volgde een aantal van die 'gehoren' in een aanmeldcentrum en trof naast goedwillende ambtenaren vooral moeizame communicatie en bevooroordeelde tolken.

Justitie gaat ervan uit, concludeert Doornbos, dat echte vluchtelingen consistente verhalen vertellen. Maar de vraag is of dat van ze verwacht kan worden na een lange reis, verstoten uit het eigen land en verstoken van kennis over de strak geregisseerde Nederlandse procedures.

'Het grote probleem met mensen die getraumatiseerd zijn', schrijft psychotherapeut Haffmans van het Prins Claus Centrum voor geestelijke gezondheidszorg namens haar collega's in een brandbrief aan Verdonk, 'is dat ze meestal geen coherent en consistent verhaal meer kunnen vertellen'. En dat wordt wel van ze gevraagd.

Justitie zegt dat nieuwe asielzoekers in de praktijk tot een paar weken rust krijgen voordat de 48-uursprocedure begint. Ze worden ondergebracht in een tijdelijke noodopvang, waardoor het aanmeldcentrum zo efficiënt en zorgvuldig mogelijk kan werken.

Maar hoe zorgvuldig kan mensenwerk zijn? IND-ambtenaren nemen uiteenlopende beslissingen over dezelfde asielaanvraag, concludeert socioloog Peter Mascini na onderzoek. Ambtenaren die lange tijd bij justitie hebben gewerkt, zijn meer geneigd tot afwijzen. En IND'ers met ruimhartige persoonlijke opvattingen over het asielbeleid willigen een asielverzoek vaker in.

Ook internationaal zijn er zorgen. Van VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR tot het Toezichthoudend Comité bij het Kinderrechtenverdrag, van Human Rights Watch (dat de 48-uursprocedure de 'triomf van efficiency boven bescherming van vluchtelingen' noemde) tot Amnesty International is er verbazing over dit onbekende, want intolerante gezicht van de Nederland.

En dan zijn er kritische rapporten van het onafhankelijke adviescollege voor asielzaken ACVZ, van de Landelijke Commissie Medische Aspecten van het Vreemdelingenbeleid en van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM).

Die laatste documenteerde tientallen verkeerde of althans discutabele IND-beslissingen: de afwijzing een asielzoeker uit Noord-Korea, waar de doodstraf staat op ontvluchting van het land. De Angolese jongen die 'tallose littekens' op zijn lichaam had en toch werd afgewezen (onzorgvuldig, oordeelde de rechtbank later), de joodse Russin die naar eigen zeggen bedreigd werd en dat met documenten kon bewijzen - maar die documenten werden door de IND niet meer dan summier samengevat.

De kritiek ketst af op minister Verdonk. Ze voelt zich gesteund door de rechter, die het gros van de afwijzingen in de aanmeldcentra in beroep in stand laat. Het Haagse gerechtshof had nauwelijks moeite met de ac-procedure, bleek in een zaak die door juristen was aangespannen. In een brief aan de Kamer schrijft Verdonk deze week slechts kleine wijzigingen voor te bereiden; het 'keurslijf' van de 48 uur kan minder strak, advocaten krijgen wellicht meer ruimte, maar de 210 klokuren die de ACVZ voorstelt komen er niet. De flitsprocedure immers, zegt de minister, is 'volwaardig' en 'zorgvuldig'.

Maar de rechter, pareert Frans-Willem Verbaas van het NJCM, toetst de feiten alleen marginaal. 'Die heeft geen mening over de feiten of over de geloofwaardigheid van een asielrelaas, maar neemt de mening van de IND over behalve als hij die apert onredelijk vindt.' Met als gevolg dat tegen een afwijzing in het aanmeldcentrum nauwelijks meer iets te ondernemen is.

Dat wringt vooral bij de Raad van State, waar hoger beroep kan worden aangevraagd. Nieuw bewijs waarmee een asielzoeker kan aantonen wel degelijk gevaar te lopen in eigen land wordt daar vaak niet in behandeling genomen. De Amsterdamse hoogleraar Thomas Spijkerboer onderzocht een hele reeks asiel-uitspraken van de raad, en kwam tot de conclusie dat ze met haar formele opstelling het strenge asielbeleid bewust ondersteunt.

Daarmee is de zorgvuldigheid van Verdonk een schijnzorgvuldigheid, zegt Arno Pinxter van de SRA, de organisatie die de rechtshulp aan asielzoekers organiseert op het aanmeldcentrum Schiphol waar ook meneer Ho terecht kwam.

'De Raad van State heeft het mogelijk gemaakt dat ook echte vluchtelingen binnen 48 uur afgewezen worden. Daardoor kan de IND veelal doen wat hij wil.'